

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
кафедра музичного мистецтва

Олександр ГОЛОЩУК, Роман СОРОКА, Василь ШКОБА

МИСТЕЦЬКІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В
МУЗИЧНОМУ РЕДАКТОРІ

MakeMusic FINALE

Методичні рекомендації

Луцьк - 2022

УДК 78:004.9(072)
Г-61

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 16. 11. 2022 р.)

Рецензенти:

Тиможинський В. А. – заслужений діяч мистецтва України, голова Волинського осередку Національної спілки композиторів України, голова ПЦК музично-теоретичних дисциплін Волинського фахового коледжу культури і мистецтва імені І.Ф. Стравінського Волинської обласної рвди;

Зарицький А. О. – заслужений артист України, доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Г-61 Голощук О.О., Сорока Р.О., Шкоба В.А. Мистецькі комп'ютерні технології в музичному редакторі *MakeMusic FINALE*: методичні рекомендації для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво». Луцьк, 2022. 32 с.

В методичних рекомендаціях «Мистецькі комп'ютерні технології в музичному редакторі *MakeMusic FINALE*» обґрунтована методика роботи в музичному редакторі, яка спрямована на вдосконалення професійної майстерності студентів спеціальності «Музичне мистецтво». Проаналізовано методичну літературу, методи та етапи творчої роботи над музичним твором. Запропоновані поетапні завдання та методи самостійної роботи студентів. Представлені форми контролю, етапи самостійної роботи, рекомендації і поради щодо оцифрування рукописного нотного тексту та конвертація музичного твору в звукову доріжку.

Рекомендовано студентам та викладачам спеціальності 025 «Музичне мистецтво» мистецьких навчальних закладів.

УДК 78:004.9(072)

© Голощук О.О., Сорока Р.О. Шкоба В.А. 2022

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022

Пояснювальна

Протягом останніх років виконання роботи чи завдання не можливо уявити собі без використання ПК та комп'ютерних технологій. Сьогодні вони стали предметом повсякденного побуту: доступність в ціні, керування ними не вимагає особливих спеціальних знань, допомагає вирішувати різноманітні прикладні завдання.

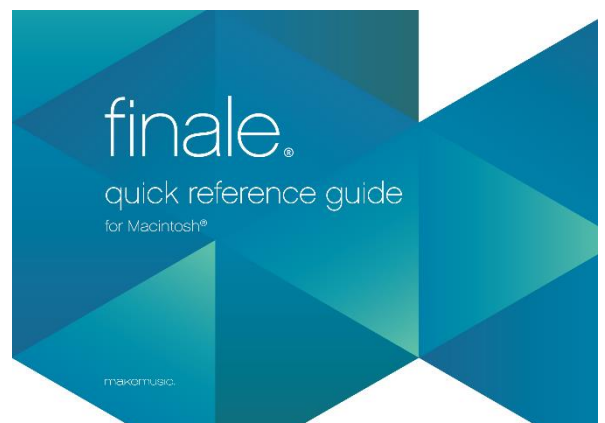
Для здобувачів освіти, які займається музичним мистецтвом, комп'ютер дає змогу розкрити свої творчі здібності в роботі з музичними редакторами, які мають великі можливості комп'ютерного інструментування. При створенні музичних композицій за допомогою ПК студенти мають певний набір тембрів та засобів для інструментування (редагування музичних текстів).

Метою цього курсу є створення умов для оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками у створенні музичного тексту для різних інструментів та оркестрових груп.

Використовуючи музичний редактор, студенти можуть працювати з макетами оркестрових, хорових та інших партитур, моделювати звучання потрібних інструментів, а також робити відповідні записи. На панелях керування музичного редактора зображені ноти, паузи, знаки альтерації та інші символи, за допомогою яких студент має змогу створювати музичні твори.

Завданнями є навчитися користуватися музичним редактором MakeMusic Finale, розвинути творчої фантазії та мислення.

Отож, Finale - це неймовірно гнучка програма для транскрипції музики, нотування, відтворення та публікації. Включаючи в себе елементи текстового процесора, графічного дизайнера, секвенсора та програми для верстки сторінок, Finale має всю необхідну

потужність для створення красивих нот і аудіо-виробництва світового рівня. Ця програма, як ніколи проста у вивченні та використанні, має потенціал, щоб допомогти вам створити більше музики - як надрукованої, так і відтвореної - швидше та краще, ніж будь-коли раніше.

У наступних пунктах ви дізнаєтесь, як одразу почати роботу з Finale. Від початку партитури до введення музики, друку та всього між ними, ми охопимо всі основи, які вам потрібно знати, щоб швидко почати працювати. Цей навчальний посібник детально описує короткий довідковий посібник Finale. Коли ви знайомитеся з Finale, використовуйте обидва ці ресурси, щоб отримати посилання на основи. Після того, як ви отримаєте загальне розуміння фреймворку Finale, за потреби розширте свої знання, звернувшись до посібника користувача Finale.

Ці посібники допоможуть вам створити єдину партитуру від початку до кінця в порядку, який є стандартом для більшості проектів.

Коли ви закінчите вивчення навчальних посібників, ви будете готові братися за найпростіші проекти та почати вивчати величезну колекцію потужних функцій Finale, які роблять створення музики швидким, легким і цікавим.

Пункт 1: Початок нового проекту

У цьому пункті ви дізнаєтесь, як використовувати майстер налаштування Finale, щоб створити нову власну партитуру, познайомитеся з інтерфейсом Finale та попрацюєте з командами навігації Finale.

Майстер налаштування - це найпростіший і найефективніший спосіб розпочати роботу Finale. Кожна сторінка майстра дозволяє швидко вказати всі основні партитурні елементи.

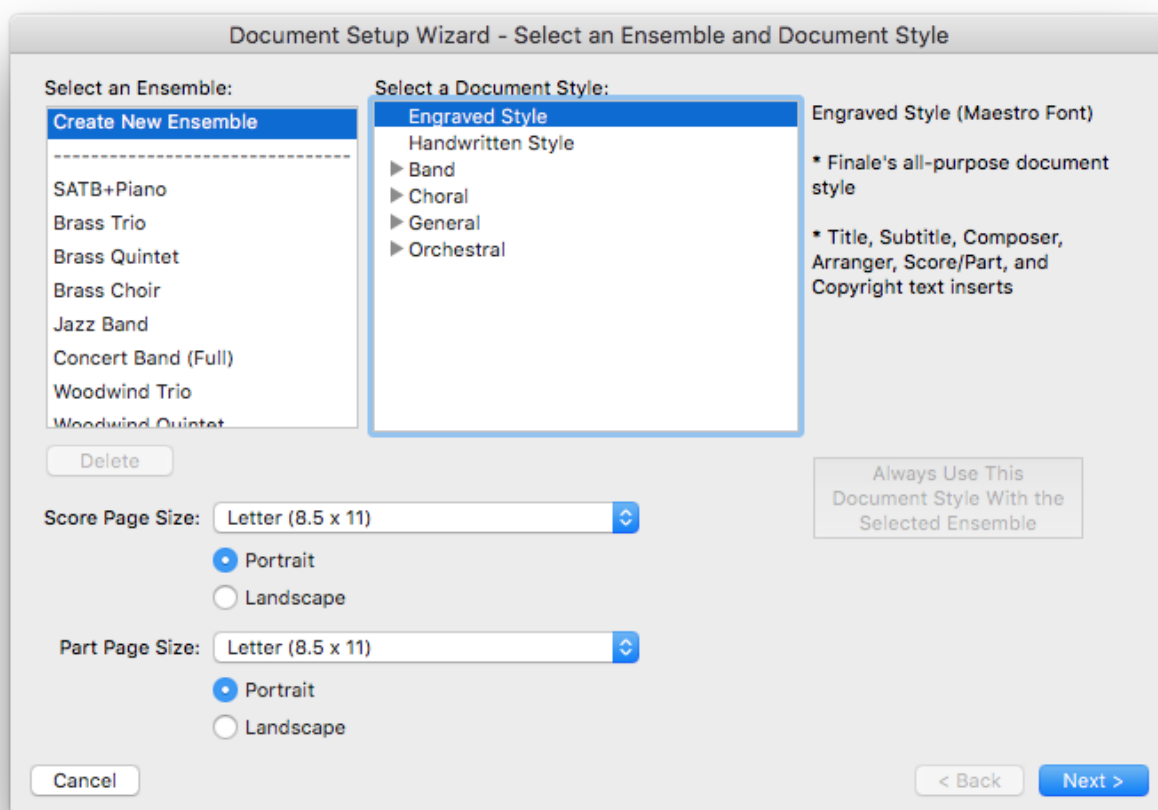
У цьому уроці ви дізнаєтеся, як:

- Визначити стиль вашого документа;
- Вибрати інструментарій;
- Встановити назву, композитора та інформацію про авторські права;
- Встановити тональність, тактовий розмір, темп і затакт.

Крок 1: *Виберіть ансамбль і стиль документа*

Коли з'явиться вікно запуску, натисніть кнопку Майстер налаштування.

Якщо Finale уже запущено, виберіть «File» > «New» > «Document with Setup Wizard».

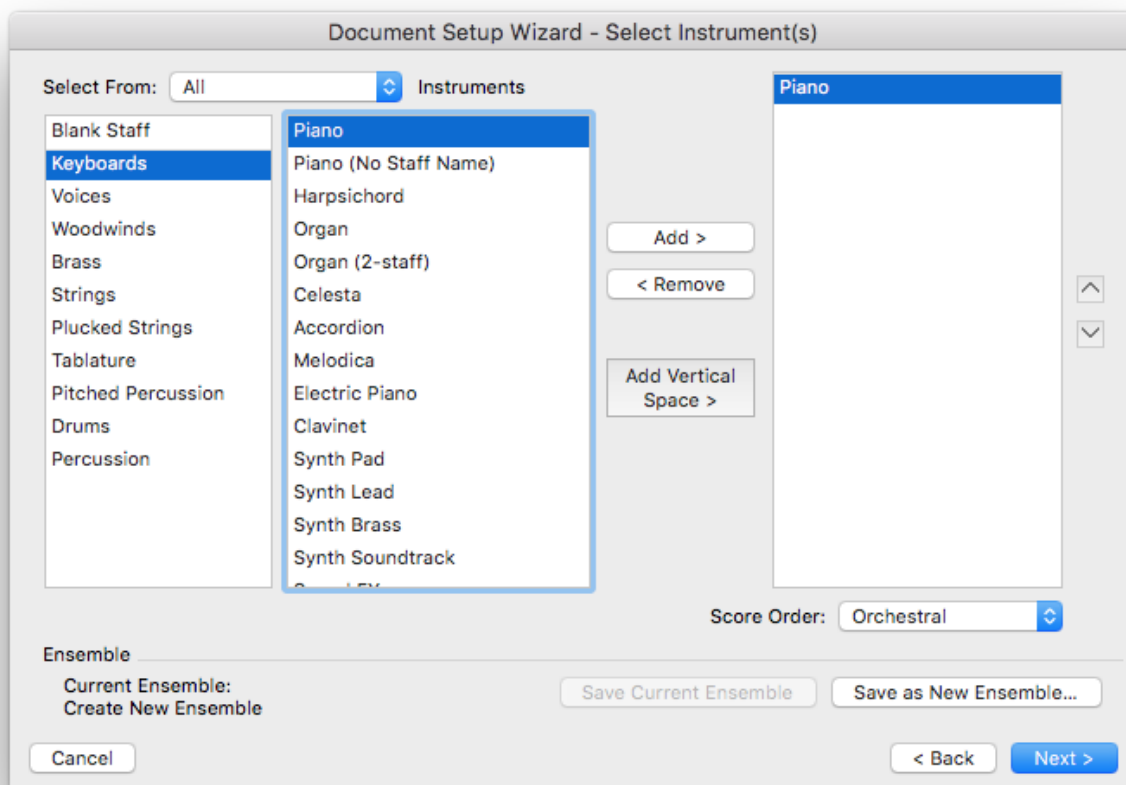

Сторінка майстра налаштування 1 – що вона робить

На цій сторінці наведено ансамблі та стилі документів, які можна використовувати для створення нового документа. Стили документа включають шрифти та позначки, пов'язані з певними стилями написання. Першими наведено два найпоширеніші стилі документа («Гравірований» і «Рукописний»), а інші параметри - у відповідних підкатегоріях. Щоб швидше налаштувати документ, ви можете вибрати зі списку попередньо встановлених ансамблів. Або, якщо ви не бачите в списку інструменти, які хочете використати, ви можете створити власний ансамбль.

Крок 2: Виберіть інструменти

Далі виберіть сімейство, щоб вибрати інструмент, і двічі клацніть інструмент, щоб додати його до партитури.

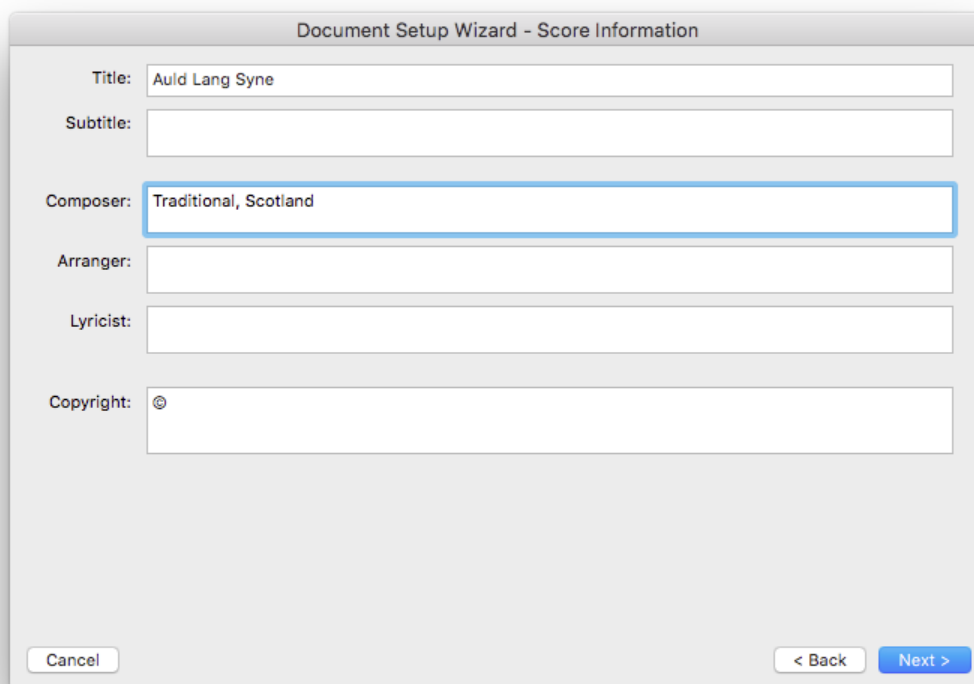
Сторінка майстра налаштування 2 - що вона робить

У цьому вікні показано різні доступні вам інструменти. (Звичайно, ви зможете додавати, змінювати або видаляти інструменти в будь-який момент під час роботи з партитурою).

Щоб вибрати партитуру:

1. Виберіть «Keyboards» в лівому стовпці, а потім двічі клацніть «Piano» в середньому стовпці.
2. Виберіть «Voices» у лівому стовпці, а потім двічі клацніть «Voices» у середньому стовпці. Ви помітите, що голосовий персонал додано під фортепіанний штат. Щоб змінити це...
3. У меню «Score Order» виберіть «Choral».
4. Натисніть «Next».

Крок 3: Установіть назву, авторство та авторські права

Document Setup Wizard - Score Information

Title: Auld Lang Syne

Subtitle:

Composer: Traditional, Scotland

Arranger:

Lyricist:

Copyright: ©

Cancel < Back Next >

Тепер введіть основну інформацію по партитурі. Звичайно, ви завжди можете додати або змінити пізніше будь-що, що ви налаштували в Майстрі.

Сторінка майстра налаштування 3 – що вона робить

Finale відображає інформацію про вашу партитуру, коли ви її вводите тут. (Залежно від того, який стиль документа ви вибрали, у вашій готовій сторінці відображатимуться різні поля.)

Щоб ввести назву та композитора:

1. Введіть назву «Auld Lang Syne», а потім клацніть текстове поле «Composer» і введіть «Traditional, Scotland».
2. Натисніть «Next».

Крок 4: Встановіть тональність, тактовий розмір, темп і затакт

Document Setup Wizard - Score Settings

Select a Time Signature:

Select a Concert Key Signature: Major

Hide Key Signature and Show All Accidentals

Specify Initial Tempo Marking

Text:

Tempo: = 120

Specify Pickup Measure:

Number of Measures:

Cancel Back Finish

Вкажіть стандартні музичні елементи, як-от ключ, тактовий розмір і тональність.

Сторінка майстра налаштування 4 – що вона робить

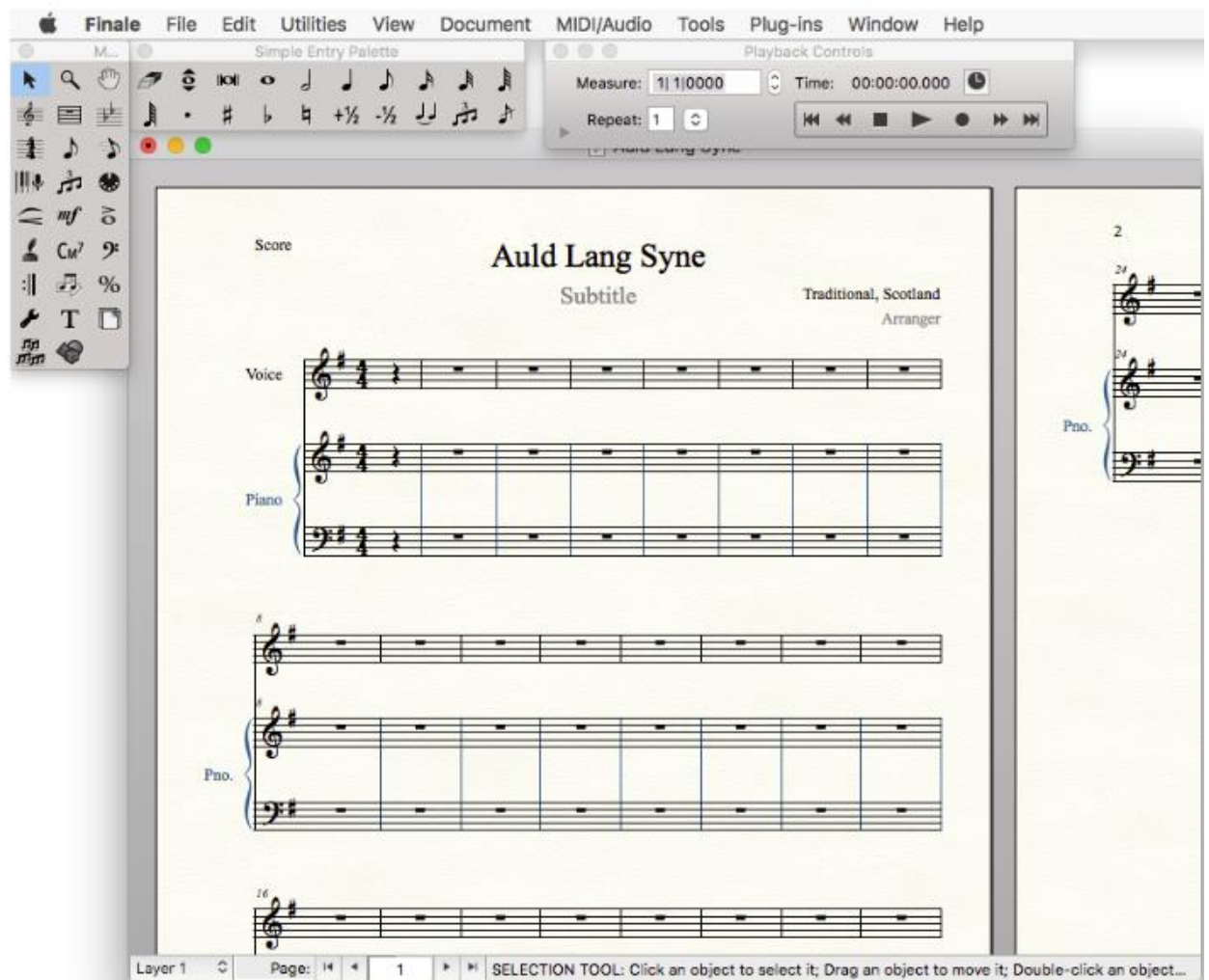
Finale встановлює для вас початкові позначки вашої партитури. Усі ці параметри можна змінити пізніше.

Щоб вказати тактовий розмір і тональність:

1. Натисніть інструмент «Time Signature». .
2. Клацніть стрілку вгору поруч із дисплеєм «Key Signature», щоб вибрати тональність G (один діз).
3. Оскільки в нашому прикладі є такт затакту, поставте прапорець «Specify Pickup Measure» і виберіть піктограму «Quarter Note» , щоб установити затакт і натисніть «Finish».
4. Finale створює два текстові блоки-заповнювачі, один для «Subtitle», а інший для «Arranger». Щоб видалити їх, виберіть інструмент «Selection» , клацніть кожен із них і натисніть «DELETE».

Вигляд фінального екрана

Погляньте на екран і клацніть різні елементи інтерфейсу, щоб отримати додаткову інформацію. Більшість функцій Finale організовано в меню інтерфейсу, які можна переміщувати і змінювати розмір.

Основні навігаційні функції Finale дозволяють відображати партитуру в різних форматах або переглядах, а також фокусувати будь-яку частину партитури за допомогою функцій масштабування. Finale має три основні способи перегляду результатів: перегляд прокрутки, перегляд сторінки та перегляд студії. Кожен з них має різне використання та сильні сторони.

До кінця цього уроку ви будете знати, як:

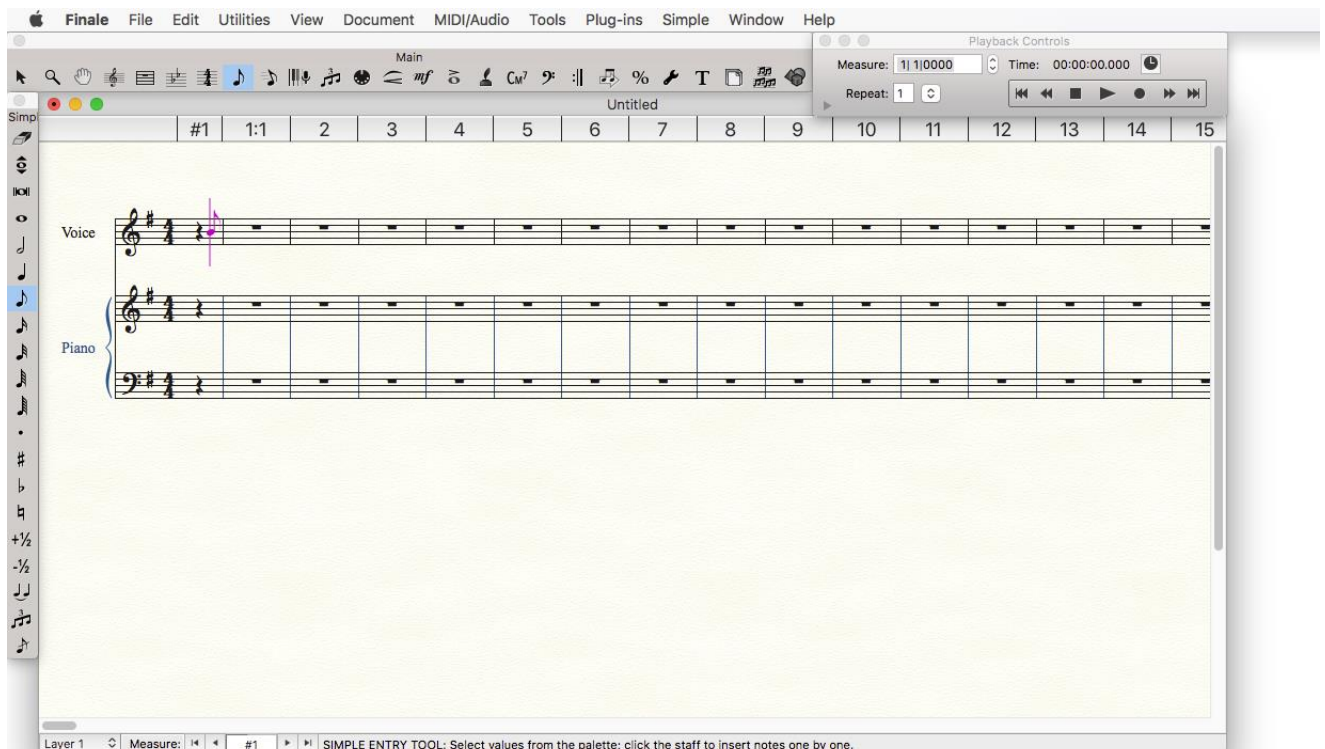
- a. Вибирати вигляд, який найкраще відповідає вашим потребам;
- b. Масштабувати, щоб налаштувати розмір вашої партитури на екрані;
- c. Змінювати область візуальної оцінки за допомогою інструменту «Hand Grabber» і перемикати ці сторінки.

Scroll View

«Scroll View» відображає вашу партитуру як один безперервний горизонтальний потік музики.

Щоб перейти до перегляду прокрутки:

- виберіть «Choose View» > «Scroll View». Або;
- Натисніть CTRL+E (перемикання між прокруткою та переглядом сторінки).

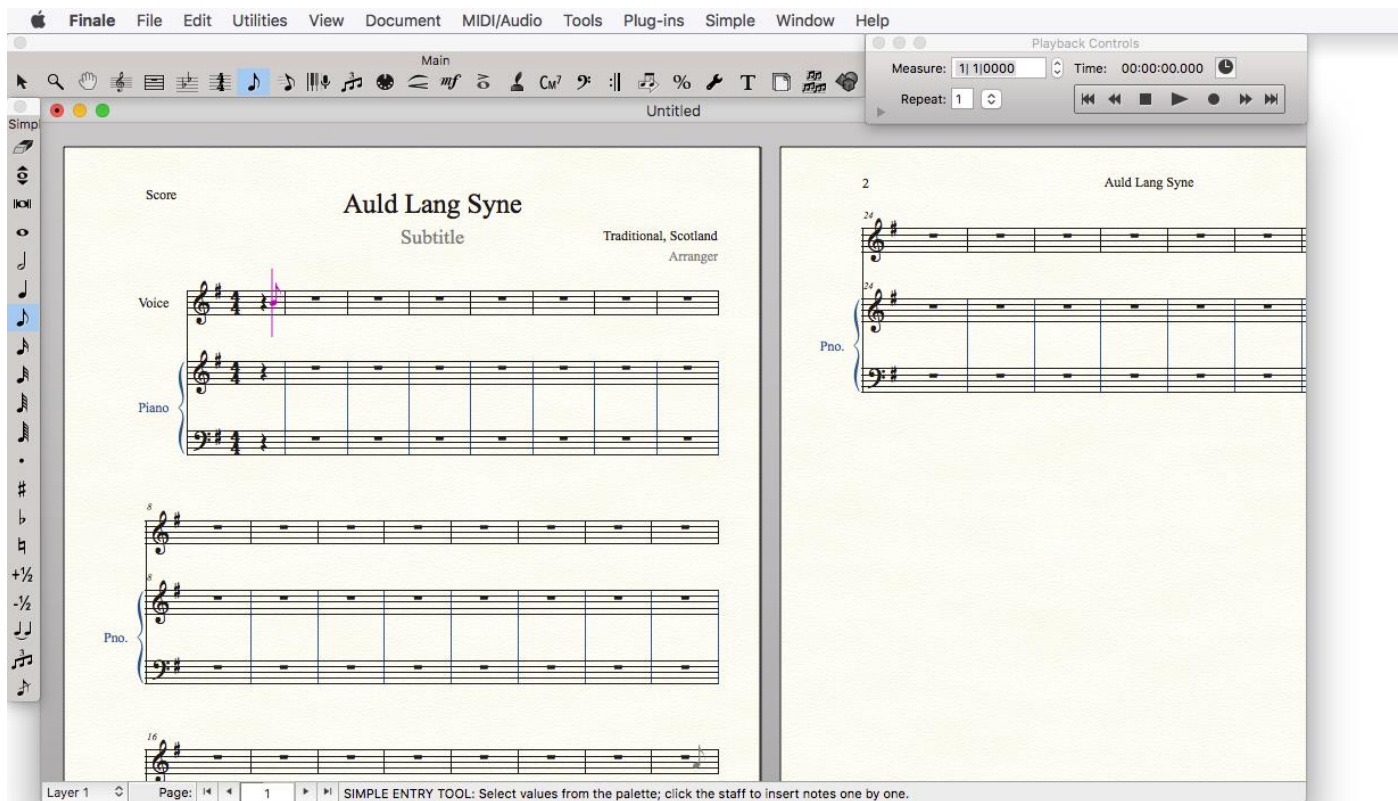
Усуваючи бар'єри розривів сторінок, «Scroll View» забезпечує швидку та просту навігацію.

Page View

«Page View» відображає музику точно так, як вона буде виглядати на друкованій сторінці.

Щоб перейти до «Page View»:

- У меню «View» виберіть «Page View». Або;
- Натисніть CTRL+E (перемикання між прокруткою та переглядом сторінки).

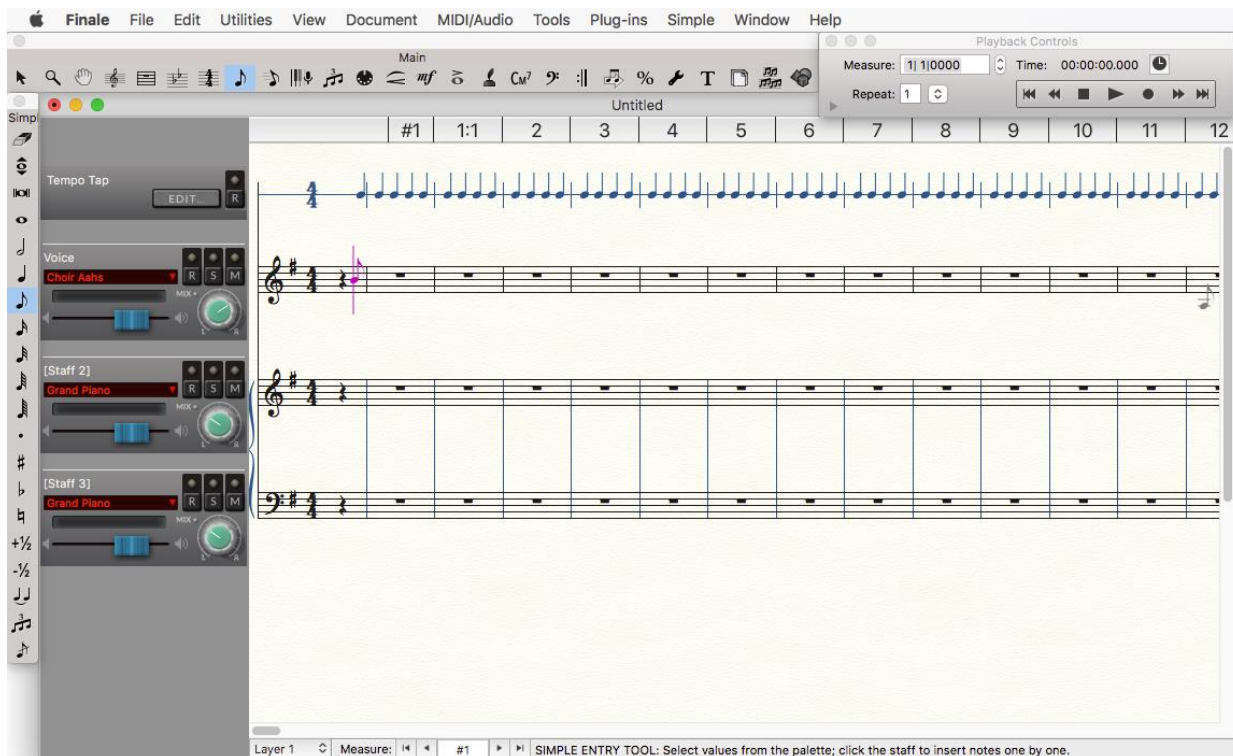
Page View - це «попередній перегляд друку» у Finale. Цей режим ідеально підходить для форматування нотної партитури перед друком.

Studio View

«Studio View» схожий на «Scroll View» тим, що він відображає вашу партитуру в горизонтальній системі, але також містить елементи керування «Staff Mixer» на лівій стороні для керування гучністю кожного інструменту в реальному часі.

Щоб перейти до «Studio View» :

- У меню «View», виберіть «Studio View». Або;
- Натисніть CTRL+SHIFT+E.

«Studio View» спеціально розроблений для прослуховування.

Масштабування

Ви можете змінити розмір вашої партитури на екрані за допомогою інструмента «Zoom», вибравши відсоток перегляду в меню «View», або використавши відповідну комбінацію клавіш.

Щоб збільшити або зменшити масштаб, використовуйте інструмент «Zoom»:

1. Виберіть піктограму інструмента масштабування ;
2. Натисніть в зоні партитури, щоб збільшити масштаб;
3. CTRL+клацніть, щоб зменшити масштаб.

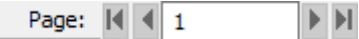
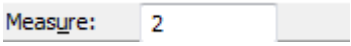
Щоб використовувати комбінації клавіш для масштабування:

- Натисніть CTRL+=, щоб збільшити масштаб;
- Натисніть CTRL+-, щоб зменшити масштаб;
- Натисніть CTRL+1, 2 або 3, щоб вибрати одне зі своїх власних масштабів.

Зміна видимої області партитури та перемикання сторінок

Інструмент «Hand Grabber» і кнопки перегляду сторінки є двома ефективними способами переходу до певної частини партитури.

Щоб змінити видиму область партитури за допомогою інструмента «Hand Grabber» і переміщатися сторінками за допомогою елементів керування прокручуванням сторінок:

- Виберіть піктограму інструмента «Hand Grabber» . Потім натисніть і перетягніть, щоб змінити вигляд. Або, вибравши будь-який інструмент, натисніть CTRL+ALT+клацніть і перетягніть, щоб перемістити партитуру;
- У режимі «Page View» кнопки зі стрілками в нижньому лівому куті екрана дозволяють переходити між сторінками. Ви також можете ввести номер сторінки та натиснути «RETURN», щоб змінити сторінку;
- У режимі «Scroll» або «Studio View» це текстове поле дозволяє ввести номер такту та натиснути кнопку «RETURN», щоб перейти до іншої частини партитури.

Пункт 2: Введення нот

Finale пропонує багато різних методів введення нотаток. Інструмент «Simple Entry» сам по собі можна використовувати для введення нот або введення за допомогою клавіатури комп'ютера чи MIDI-клавіатури.

Піктограма інструмента «HyperScribe» дозволяє записувати ноти у режимі реального часу за допомогою MIDI-клавіатури. У цьому пункті ви дізнаєтеся, як вводити нотатки в одному із цих методів.

Редагування введеної музики за допомогою інструмента «Simple Entry»

Незалежно від того, чи зробили ви помилку під час введення нот, чи передумали щодо уривка, Simple Entry - це найшвидший і найефективніший спосіб змінити вже введені ноти. За допомогою «Simple Entry» ви можете змінювати наявні висоти або тривалості, а також додавати ноти над або під написаною нотою для створення акордів.

До кінця цього уроку ви будете знати, як:

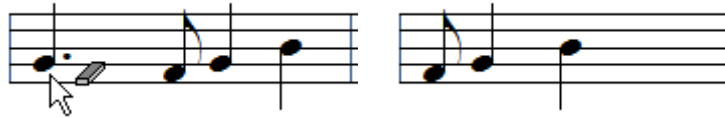
- a. Редагувати за допомогою палітри «Simple Entry»;
- b. Редагувати за допомогою миші та клавіатури комп'ютера;
- c. Редагувати за допомогою MIDI-клавіатури.

Редагування за допомогою палітри «Simple Entry»

Одним із варіантів є використання інструментів на палітрі «Simple Entry» для внесення змін. Використовуйте мишу для видалення, додавання та зміни тривалості і висоти:

1. Виберіть піктограму інструмента «Simple Entry» ;
2. Натисніть інструмент «Eraser» на палітрі «Simple Entry». Зверніть увагу, що поруч із курсором миші з'являється ластик;

3. Клацніть першу ноту в такті 1, верхнього нотного стану. Четвертна нота з крапкою зникає. Наступні ноти зсуваються вліво;

4. Тепер давайте вставимо чверть. Натисніть інструмент «Четвертна нота» та клацніть ліворуч від восьмої ноти;

5. Одразу після введення ноти ви можете клацнути її ще раз і перетягнути вертикально, щоб змінити висоту. Клацніть щойно введену чверть ноти F і перетягніть її на одну сходинку вгору до G;
6. Ви не можете просто клацнути наступну восьму ноту та змінити її висоту, оскільки вона також зміниться на чверть. Щоб клацнути та перетягнути будь-яку ноту у будь-який час, не змінюючи його тривалості, утримуйте клавішу CTRL, потім клацніть і перетягніть;
7. Клацніть інструмент «Dot» , щоб ваш курсор виглядав як чверть з крапками, а потім клацніть першу чверть ноти G, щоб знову перетворити її на чверть з крапками. Тепер ми повинні повернутися звідки почали. Продовжимо аранжування нашої пісні, замінивши половинну ноту в партії фортепіано лівої руки на дві чверті.
8. Двічі клацніть четвертну ноту на палітрі простого введення;
9. Натисніть на половинну ноту B, щоб перетворити її на чверть;
10. Клацніть на ноту G, щоб додати чверть ноти G на четвертій долі.

Додавання тріолів

У Finale, тріолі - це будь-які нерегулярні нотні групи. Користувачі «HyperScribe» можуть відтворювати їх у партитурі під час запису, однак ви також можете використовувати простий запис і додати тріолі за допомогою меню ручного введення.

Дивлячись на екран, ви можете помітити два інструменти, які виглядають однаково: інструмент «Triplet» на панелі «Main Tool» і інструмент «Simple Entry Triplet». Хоча вони виглядають однаково, ці інструменти мають дуже різні функції. У цьому розділі ми скористаємося інструментом «Triplet», який знаходиться в палітрі «Simple Entry», щоб ввести тріолі.

Введення трійок за допомогою мишки:

Виберіть інструмент «Eraser» на палітрі «Simple Entry»;

Зітріть чверть ноти на 3-тій і 4-тій долях;

Виберіть інструмент «Восьма нота» та інструмент «Тріолі» на палітрі «Simple Entry»;

Клацніть трійку на третій долі, як показано нижче. Першим клацанням Finale створює тріольну дужку з двома опорами, для двох других нот натисніть, щоб перезаписати решту.

Введення кількох голосів за допомогою шарів

Написання кількох ритмічно незалежних музичних рядків на одному нотоносці не становить великих труднощів. Коли всі гармонії рухаються в ритмічному унісоні, можна легко використовувати просте введення нот, щоб ввести більше нот до акорду. Але коли в такті потрібен другий голос з іншим

ритмом, вам потрібно буде ввести ноти на новому шарі. Кожен шар - це ритмічно незалежний голос, який вводиться так само, як і зазвичай.

До кінця цього розділу ви будете знати, як:

- Ввести другий голос за допомогою рівня 2;
- Почати новий шар з будь-яким ритмом;
- Переглядати шари незалежно один від одного.

Введення другого голосу та приховання додаткових пауз

Шари можна вибирати в меню «View», вибравши спливаюче меню «Layer» у нижньому лівому куті екрана або за допомогою комбінацій клавіш (наведених у меню «View»). Шари можна визначити за кольором примітки та курсора, вибраним у діалоговому вікні «Preferences». Завжди спочатку використовуйте шари 1 і 2, коли вводите кілька голосів. Використовуйте рівень 1 для більш високого голосу.

Щоб ввести додатковий голос:

1. Виберіть «Layer 2» у нижньому лівому куті вікна Finale;
2. У тактах 1 і 2 введіть витримані ноти в шарі 2 (пунктирні половинні ноти, показані нижче);

3. Після введення 2-го такту, двічі натисніть «СТРІЛКУ ВПРАВО», щоб на четвертій долі з'явилася чвертна пауза. Оскільки ці пунктирні півноти не займають повного такту, Finale додає непотрібні чвертні паузи на четвертій долі обох тактів;

4. CTRL+клік по ноті чи паузі виділяє їх та робить активною, після чого натисніть клавішу H, щоб приховати. Коли ви це робите, фон ноти або паузи переходить до більш світлого відтінку червоного, що вказує на те, що вони приховані та не друкуватимуться.

Пункт 3: Прослуховування та відтворення

Прослуховування музики, щоб перевірити наявність помилок

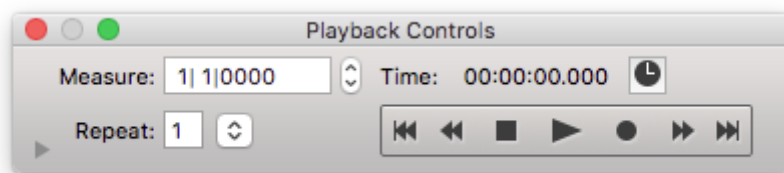
Функція відтворення Finale дає вам можливість почути свою музику, коли ви її пишете. Таким чином ви зможете легко перевірити наявність помилок.

До кінця цього уроку ви будете знати, як:

- a) Використовувати елементи керування відтворенням;
- b) Вибірково перевіряти свою музику;
- c) Відтворення будь-яку партію з будь-якого такту.

Елементи керування відтворенням

Елементи керування відтворенням надають вам стандартні кнопки для керування відтворенням вашої партитури.

Елементи керування відтворенням – що вони роблять

Використовуйте кнопки «Play» та «Stop» , щоб почати та зупинити відтворення. Коли ви відтворюєте музику, ви ймовірно, виявите, що захочете

відрегулювати темп. Найзручніші способи зробити це за допомогою регуляторів темпу або позначок темпу.

Контроль темпу – що він робить

Розкривне меню «Play» (клацніть піктограму в елементах керування відтворенням, щоб розгорнути його) можна використовувати для того, щоб змінити темп для відтворення. Введіть позначку метронома в текстове поле поруч.

Оскільки в цій партитурі немає позначки темпу, а позначка за замовчуванням, ймовірно, буде трохи швидкою, ви можете налаштувати темп і відтворити щойно написано. Якщо у вашій партитурі є позначка темпу, Finale буде відтворювати музику у вказаному темпі та замінить темп у елементах керування відтворенням.

Для визначення темпу відтворення:

1. Клацніть у текстовому полі «Темпо»;
2. Видаліть позначку метронома, яка там з'являється;
3. Тип 86;
4. Натисніть кнопку «Play» . За замовчуванням Finale починає відтворювати вашу партитуру з початку;
5. Натисніть кнопку «Stop» , коли вся музика буде відтворена.

Точкова перевірка аудіо ("переміщене відтворення")

У багатьох випадках вам може знадобитися вибірково перевірити частину партитури, а не слухати все від початку до кінця.

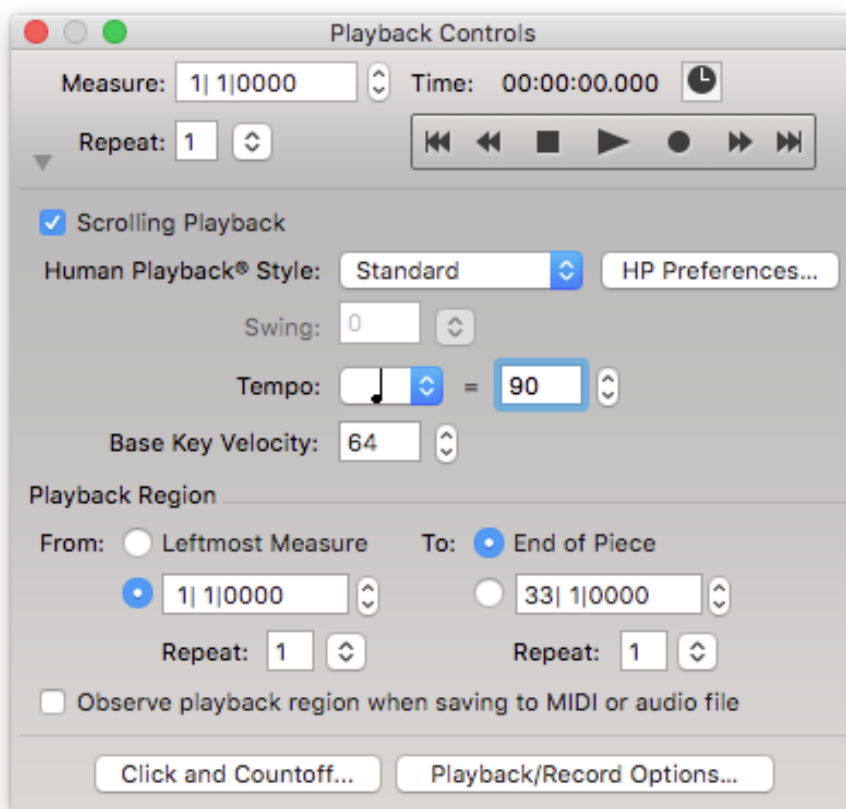
Для вибіркової перевірки звуку нам потрібно:

1. Помістіть курсор на долю такту, яку вам потрібно відтворити;
2. Утримуйте клавіші CTRL+ПРОБІЛ, щоб почути цей фрагмент;
3. Утримуйте CTRL+ПРОБІЛ і переміщуйте курсор горизонтально, щоб відтворити звук нот, по яких ви перетягуєте курсор, у власному темпі;
4. Натисніть CTRL+SHIFT+ПРОБІЛ, щоб ізолювати відтворення звуків інших груп інструментів;
5. Перемістіть курсор між нотками, щоб почути кожен рядок окремо.

Керування зоною відтворення, включаючи динаміку та артикуляцію

Розширені елементи керування відтворенням – що вони роблять:

1. Натисніть стрілку розгортання ▾ в нижньому лівому куті панелі керування відтворенням. З'являться розгорнуті елементи керування.

За допомогою розширених налаштувань ви можете вибрати три початкові точки для відтворення. Перший такт стоїть за замовчуванням, однак ви можете вказати будь-який такт на свій вибір, оскільки Finale починає грати з такту у лівій частині екрана;

2. У розділі «Playback Region» виберіть «Leftmost Measure»;
3. Виберіть «View» > «Scroll View»;
4. Тепер прокрутіть до 8-го такту, щоб 8-ий такт був крайнім. На лічильнику вимірювання внизу екрана з'явиться «8»;
5. Натисніть кнопку «Play» ;
6. Натисніть кнопку «Stop» , коли закінчите прослуховування.

Пункт 4: Редагування музики

Після того, як ви введете нотатки, ви ймовірно виявите, що вам потрібно внести деякі корективи у свою партитуру, перш ніж ви зможете продовжити роботу. Можливо, вам знадобиться додати нотний стан інших інструментів, налаштувати кількість тактів, скопіювати те, що ви вже написали і використати це пізніше, або змінити тональність. У цьому посібнику ви дізнаєтесь, як найкраще внести всі ці зміни та багато чого іншого.

Додавання, зміна, зміна порядку та видалення нот

Незважаючи на те, що майстер налаштування дає вам можливість налаштувати партитуру перед початком, Finale також дає вам можливість змінювати музичні інструменти під час роботи.

У цьому уроці ви дізнаєтесь, як:

- Додати нові інструменти до партитури;
- Змінювати порядок інструментів;

- Змінити зовнішній вигляд, змінити розмір нотного статусу;
- Видалити інструменти.

Додавання інструментів

«ScoreManager» від Finale дає вам повний контроль над усіма аспектами інструментів у вашій партитурі, включаючи транспонування, порядок і стилі позначення. Якщо попередньо вибрано встановлений порядок партитур, як-от оркестр або хор, Finale додає нові інструменти в цьому порядку партитури. Якщо вибрано спеціальний порядок партитури, Finale додає новий інструмент над тим, який наразі виділено.

Щоб додати інструменти:

1. Виберіть «Window» > «ScoreManager» і натисніть вкладку «Instrument List»;
2. Натисніть «Add Instrument»;
3. У першому стовпці виберіть «All», у другому стовпці виберіть «Woodwinds», а в третьому стовпці двічі клацніть «Clarinet in Bb». (Зверніть увагу, що ваш новий інструмент одразу відображається у вашій партитурі. Ви також помітите, що кларнет має іншу тональність від інших. Це пояснюється тим, що кларнет є інструментом для транспонування і коли ви його додаєте, Finale вносить відповідні коригування в налаштування нотного стану);
4. Повторіть ці кроки, щоб додати флейту, гітару (щипкові струни) і барабанну установку (ударні).

Але, якщо ви вирішите, що вам потрібні духові інструменти над фортепіано, а гітара та барабани - нижче? «ScoreManager» також дозволяє змінювати порядок.

Щоб видалити інструмент:

1. Якщо «ScoreManager» ще не відкрито, натисніть «Window» > «ScoreManager»;
2. Натисніть праворуч від флейти, щоб видалити її.

Інструмент «Selection»

Виділення, копіювання, транспонування та робота з тактами

Значок інструмента «Selection» є універсальним інструментом редагування Finale. Його можна використовувати для вибору, переміщення, видалення, копіювання, вставки чи іншого редагування будь-якої області тактів і практично будь-якого окремого елемента партитури. У цьому розділі ви навчитеся користуватися перевагами кількох можливостей редагування інструмента «Selection».

У цьому уроці ви дізнаєтеся, як:

- a) Вибрати область партитури;
- b) Збільшити вибрану область;
- c) Транспонувати;
- d) Видалити додаткові такти.

Виділення тактів

Інструмент «Selection» може виділяти часткові, повні або кілька тактів. Виберіть піктограму інструмента «Selection» , а потім виконайте наведені нижче дії (саме виділення тактів не змінить вашу партитуру).

Щоб виділити область тактів:

- Вибір повного такту – клацніть на рядках стану (не натискаючи на ноту), щоб вибрати повний такт. (Натисніть лише один раз);

- Вибір області такту – клацніть зовні над тактом та перетягніть по діагоналі в будь-яку зону такту;
- Розширити частково виділеного такту до повного – двічі клацніть частково вибраний такт, щоб виділився повний такт;

Перетягування

Тепер ви можете скопіювати такти або область тактів та вставити їх будь-де в документі. Найшвидший спосіб зробити це, називається копіюванням за допомогою перетягування. Якщо на екрані видно область виділеної музики і цілі пусті такти, ви можете перетягнути їх з одного місця в інше.

Перетягнути або копіювати:

1. Вибравши такт або весь стек тактів, натисніть і утримуйте такт 16;
2. Перетягніть на такт 17;
3. Коли такт 17 буде виділений зеленим контуром, відпустіть кнопку миші.

Копіювання за допомогою буфера обміну

У Finale також можна копіювати та вставляти матеріал за допомогою буфера обміну. Це зручно коли область матеріалу, яку нам потрібно зкопіювати, одночасно не видно на екрані з областю, де нам потрібно цей матеріал вставити. Також спосіб копіювання в буфер обміну можна використовувати коли дві області знаходяться поруч одна біля одної.

Для копіювання з буфера обміну:

1. Натисніть на такт 9 у вокальній партії, щоб виділити такт;
2. Утримуючи клавішу SHIFT, натисніть на такт 17 у вокальній партії;
3. Введіть CTRL+C;
4. Натисніть на такт 9 у партії кларнета;

5. Введіть CTRL+V.

Транспонування за інтервалом

Ви помітите, що Finale не лише копіює нотний текст в партію кларнета, але й автоматично транспонує її на один щабель, щоб кларнет міг її правильно відтворювати. А поки що давайте розглянемо все в концертній формі.

Щоб переглянути партитуру в натуральній тональності:

1. Натисніть на меню «Document»;
2. Виберіть «Display in Concert Pitch».

Тепер ви можете побачити натуральні ноти, які гратиме кларнет, які поки що є в унісон з вокальною лінією. Використовуючи інструмент «Selection», ви можете легко перетворити гармонічну партію, транспонуючи лінію кларнета.

Видалення або додавання тактів

Інструмент «Selection» також є найпростішим способом додавати або видаляти такти у вашому документі. Давайте це спробуємо, видалимо решту порожніх тактів.

Щоб видалити зайві такти:

1. Двічі клацніть такт 18, щоб виділити стек тактів;
2. Утримуйте «SHIFT» і клавішу «END», щоб виділити кінець фрагмента;
3. Натисніть клавішу «DELETE».

Пункт 5: Тексти, акорди та повтори

До цього моменту ви уже знаєте основи, які вам знадобляться майже для будь-якого музичного твору, який потрібно написати за допомогою Finale.

Тепер давайте додамо деякі корисні елементи для вокалу (lyrics), супроводу поліфонічного інструменту (chords) і збереження повторів (repeats).

Додавання віршованих текстів до партитури

Finale пропонує два способи введення тексту. Ви можете або ввести їх безпосередньо під кожною нотою в партитурі, або ввести їх усі одразу у вікні тексту пісень і використати функцію «Click Assignment», щоб приєднати їх. У цьому розділі ви дізнаєтесь про обидва методи.

У цьому уроці ви дізнаєтесь, як:

- a) Вводити текст пісні, ввівши його безпосередньо в партитуру;
- b) Використовувати «Click Assignment», щоб оремо при'язувати текст до іншої вокальної партії;
- c) Використовуйте «Click Assignment», щоб при'язувати вокліні тексти до декількох партій одночасно;
- d) Вводити «Shift тексти»;
- e) Вводити другий куплет.

Введення вокального тексту в партитуру

За допомогою цього методу тексти пісень вводяться по одній ноті за раз, що дозволяє вам бачити, під час введення, де будуть розташовуватися склади по відношенню до ноти.

Щоб ввести текст пісні в партитуру:

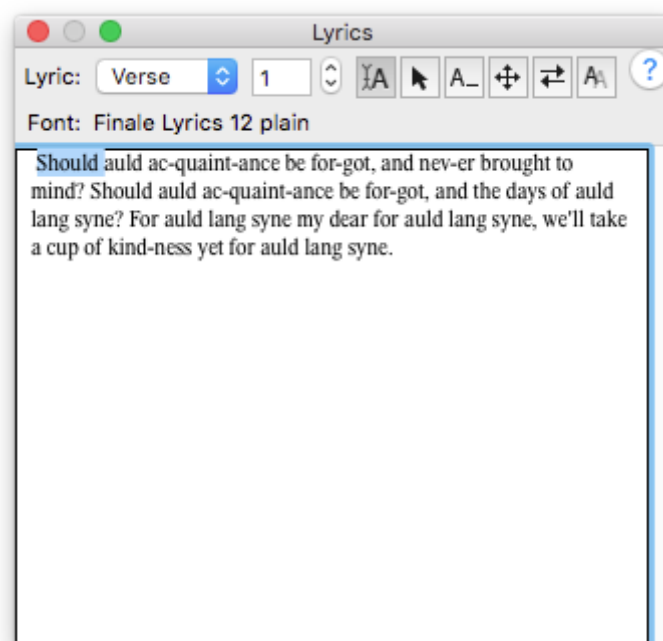
1. Виберіть піктограму інструмента «Lyrics» . Відкриється вікно «Lyrics»;
2. Наведіть курсор у рядок вокальної партії;
3. Введіть слово «Should» і натисніть ПРОБІЛ, щоб перейти до наступної нотатки;

4. Продовжуйте вводити текст пісні, як показано нижче. Вам може знадобитися ввести одне слово на кількох нотах. Finale може впоратися з цим різними способами. Використовуйте клавішу - (тире), щоб поставити дефіс між складами (приклад: ac-quaint-ance). Введіть слово повністю та використовуйте ПРОБІЛ, щоб перейти до наступної ноти, яка матиме новий склад.

Should auld ac-quaint-ance be for-got, and nev-er brought to mind? Should
5
auld ac-quaint-ance be for-got, and the days of auld lang syne?

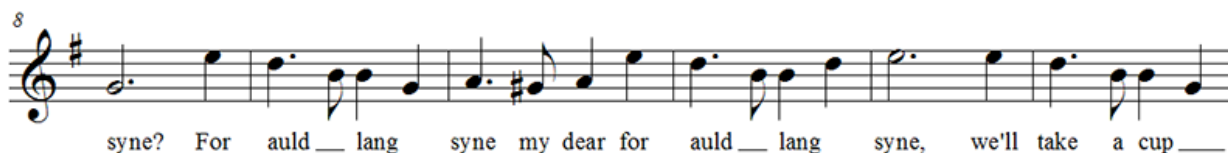
«Assignment»

Використання «Type Into Score» - це хороший спосіб побачити розташування вокальних текстів під час їх введення, але є ще один спосіб введення за допомогою вікна «Lyrics». У цьому вікні відображаються всі тексти, які було введено у вашу партитуру.

Щоб ввести текст пісні, нам потрібно:

1. Ввести решту тексту вірша у вікні тексту, як показано нижче;
2. Натиснути кнопку «Assignment» у вікні «Lyrics»;
3. Двічі клацніть на слові «For», щоб виділити його;
4. Натисніть на ноту в такті, щоб ввести склад слова у вокальній партії;
5. Зверніть увагу, що слово «For» введено в партитуру, а наступне слово «auld» тепер виділено;
6. Клацніть першу ноту в такті вокальної партії. Тепер ми маємо ситуацію, коли одне слово «auld» стоїть під двома нотами;
7. Щоб ввести наступне слово «lang», клацніть по 3-тій долі . Finale додає для вас відповідне розширення слова під восьмою нотою. Натисніть «assign lyrics up» до слова «cup», як показано нижче.

Присвоєння кількох складів одночасно

Хоча натискання кожної ноти швидше, ніж введення тексту, є ще швидший спосіб.

Щоб ввести кілька складів одночасно:

1. Виділіть слово «of» у вікні «Lyrics» (якщо його ще немає).
2. Утримуйте CTRL і натисніть на 4-ту долю у вокальній партії. Фінал додає решту складів на послідовних нотах.

Корекція вокального тексту

Finale призначає один склад на ноту, доки не закінчаться ноти. Знайдіть хвилинку, щоб переглянути решту тактів. Ви, ймовірно, помітите, що текст і ноти не синхронізовані в інших тактах. Ми можемо легко це виправити.

Щоб зрушити текст:

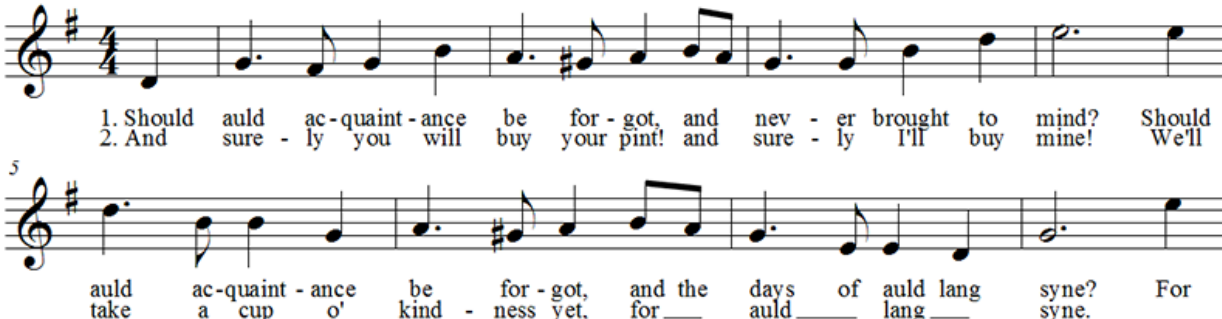
1. Натисніть кнопку «Shift Lyrics» у вікні «Lyrics».
2. Переконайтеся, що відображається «Shift Lyrics to The Right» і вибрано «Shift Syllables by One Note, to the Next Open Note" is selected».
3. Натисніть «ОК».
4. Клацніть слово «auld» у такті, щоб змістити його, а всі наступні склади тексту на одну ноту праворуч.
5. Повторіть крок 4 для "lang" і "syne".

Введення другого куплета

Ця аранжування складається з двох куплетів. Нотний текст куплету одинакоюй і співаються обидва рази. Ви можете легко ввести кілька куплетів пісні за допомогою «Type Into Score» або «Click Assignment», а вікно «Lyrics» дає змогу відстежувати ваші тексти та редагувати їх з одного місця.

Щоб ввести другий куплет:

1. У вікні «Lyrics» скористайтеся «СТРІЛКОЮ ВГОРУ», щоб перейти до другого куплета;

1. Should auld ac- quaint - ance be for - got, and nev - er brought to mind? Should
2. And sure - ly you will buy your pint! and sure - ly I'll buy mine! We'll

5
auld take ac- quaint - ance be for - got, and the days of auld lang syne? For
take a cup o' kind - ness yet, for ___ auld ___ lang ___ lang ___ syne.

2. Введіть другий куплет пісні, використовуючи «Type Into Score» або «Click Assignment». Вам потрібно буде вибрати «Type Into Score» або «Type Into Score» в меню «Lyrics» (або клацнути відповідну піктограму у вікні «Lyrics»);

3. Закінчивши, виберіть «Lyrics» > «Auto-Number» > «Verses», щоб додати номери віршів перед першим складом у кожному куплеті;
4. Якщо останнє розширення слова залишається після «syne», виберіть інструмент «Selection», CTRL+клацніть розширення слова та виберіть «Delete».

Таким чином, ми розглянули основні операції музичного редактора «*MakeMusic FINALE*» по редагуванню музичних текстів, а саме: створення нових музичних документів, набір нотних знаків та інших символів, додавання та видалення тактів і нотних стрічок, копіювання нотного тексту та ін. Завдяки цій програмі студент може стати композитором, аранжувальником, відкрити ширше свої творчі можливості.

Література

1. Сова М . О. Музичні комп'ютерні технології як інструментарій сучасного освітнього процесу. Науковий часопис НПУ імені М. п. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. К., 2012. Вип. 16. С. 129-133.
2. Гайденко І. Створення музики за допомогою комп'ютера. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. праць. Х. : Каравела, 2001. Вип. 6. С. 37 - 42.
3. Tutorials. Finale user manual.
URL:https://usermanuals.finalemusic.com/FinaleMac/Content/Finale/Finale_Tutorials.htm (дата звернення: 29.10.2022).
4. User Manuals. Help center.
URL:<https://makemusic.zendesk.com/hc/en-us/sections/115002894667> (дата звернення: 28.10.2022).
5. MakeMusic Finale Tutorials. Youtube.
URL:<https://www.youtube.com/playlist?list=PLWQBU7SM9dLYY11A7mMK6e1R3bvP8WV9p> (дата звернення: 22.10.2022).

Навчально-методичне видання

Автори: Голощук Олександр Олександрович, Сорока Роман Олександрович,
Шкоба Василь Андрійович

Мистецькі комп'ютерні технології в музичному редакторі MakeMusic

FINALE

методичні рекомендації для студентів
спеціальності 025 «Музичне мистецтво»

Видання друкується в авторській редакції

Електронне видання